

TAKÁTS MÁRTON KÉPEIHEZ

A lehetőségek gondos számbavétele után TM-mel végül úgy döntöttünk, legjobb lesz, ha egy imaginárius kávézóban beszélünk meg találkozt, a Reviczky utca és a Via Condotti sarkán. Amikor befutott, rögtön megismertem: nem is a nyaka köré tekert sálról, amelynek hányaveti megkötését alighanem még Kosztolányitól tanulta el, hanem a magabiztosságról, amellyel a képzeletbeli térben közlekedett, s amely a kávé mérés többi vendége számára – akik csupán a Reviczky utcát látják, amint kiöblösödik, akár egy folyótorkolat, a megcsúfolt Kálvin tér felé – alighanem inkább esetlenségnek vagy tétováságnak hatott. Paroláztunk, mintha ismerősök volnánk. Ő feketét rendelt, én cappuccinót. Odaigazítottunk még két széket, hátha a többiek is tiszteletüket teszik majd arra jártukban.

– Nos, igen, a tisztelt triumvirátus – vágott minden kertelés vagy udvariassági kör nélkül a közepébe. – A művészet, a tudomány meg a filozófia: a mappás, a szemüveges, meg a harmadik, aki örökösén a könyvét bogarássza. Akkoriban, amikor megismerkedtem velük, elhatároztam, hogy a részletekre karcolva vonásaikat, végre leleplezem ökelmélüket: a huszonvalahány éves valaki, aki voltam, úgy vélte, ez az ücsörgő három alak tehet erről a nagy erodálódásról. A hidak leomlásáról, az utak feltöréséről. A nagy ürességről. Ma azért már kevésbé romantikus és kissé beletörődöttebb lettem. Öregebb is, alighanem. És nemigen ragadtatom már magam ilyen sommásan dörgedelmes kijelentésekre.

– Nem volt abban semmi dörgedelem, inkább valami aranykorias nyugalom – mondhattam volna erre én – egy Erodált Eldorádó. – De a szellemeskedést magamba fojtva csak annyit mondtam: – A táblákat nézve nem is mindig könnyű eldönteni, melyik hangsúlyosabb: a pusztulás felett érzett bosszúság vagy a megkönnyebbülés.

– Abban viszont igazad volt – kapott a szón TM –, hogy tényleg nem gondoltam semmiféle háborús pusztításra, csak csöndes elmúlásra, ahogy a nyugati emberiség lassan levetkezi a régi humán kultúráját, és minket, egykori festőit, rajzolóit, építőit és egybevit, mint szükségtelen koloncot hagy maga mögött. Azt hiszem, ebben a sorsban még ti, írók is osztoztok, ahogy a kultúra többi alkotója is. Érdekes, annak idején, amikor évekig Bin Láden volt a téma, tűnődtem egy kompozíción, ahol olyan benczúros stílusban vonultak volna be arab seregek a Bem tér felől a Fő utcán, ahhoz a kis törökfürdőhöz, ott a 86-os megálló után. Mi is a neve? No mindegy... Ja, és persze a sereg élén tevék, janicsárok, arabs telivérek, hátukon tuaregek, és az egész élén Bin Láden, az új Omár kalifa... Azóta, ahogy lenni szokott, vállat vonva túllépett rajtunk a történelem.

– Örök kár, hogy a tuaregek a Fő utcán nem masíroznak már soha rézkarcilag. Azért egy Feszty-körkép-féle új honfoglalást megérne a dolog, kínai mérnökökkel és elemeskutya-árusokkal a háttérben, akiket daliás szláv maffiózók kísérnek...

A két kávé mellé – nyilván a bécsi pörkölésű fekete illatára – megérkeztek azok is, akikre még vártunk: az üres székre letelepedett Casanova, gondosan leporolva előbb a szél hordta virágszirmoktól az ülökét, majd a Hontalan is befutott, papírkoronáját rangjához illő eleganciával az asztal sarkára biggyesztve. Ő láthatóan TM feketéjét szemelte ki magának, Casanova pedig az én reszketeg tejkorona alatt pihenő cappuccinomat.

– Azért azt se feledjük – kezdte tudálékosan a lovag, bizonyára, hogy kevésbé legyen feltűnő, amint maga elé húzza a csészét –, hogy Európában a művészet, amióta a kézművességtől elszakadt, sohasem volt az élet alapja, csak valami többlet, mint a tejhab a kávéban... A művészet azt mutatta meg, mi a legigazabb, amit a nyugati ember képes magából előbányászni, még ha a végeredmény nem is volt mindig kellemes. De mit ér mindez, ha ezt a legjobbat a legrosszabb tengere veszi körül, az aljasság és nivótlanág óceánja. Csakhogy az elsőt fáradságos munkával lehet létrehozni, míg a második, mint a dudva, művelés nélkül, magától terem, és a mindennapi életnek ez a gizgaz, úgy tűnik, bőven elég... Még a csodált antikoknál is: a Parthenon sem szükségéből keletkezik, hanem többletből; a polisz gyönyörűséges kincstárul szolgált, egy túlméretezett, tündéri trezor.

– Szükség – mormolta szakállába a Hontalan. – Akkor kit lehet elővenni a világunk kettéhasadásáért? Pedig az árulók igenis ott vannak a metszeteken, csak nem annak a három szerencsétlen vagabundnak a képében kell keresni őket. Hanem a falanszterben rejtőznek, meghúzódva a háttérben. Én aztán ismerem őket, akik onnan jönnek, és akik gögösen és hideg tekintettel vonulnak végig a városon, acélból üvegbe és vissza. Ha valaki itt áruló, akkor az élet árulta el a gondolkodást, a szépséget, és nem fordítva. Én egészen föl is vágok háborodva, és a magam részéről a polémiát lezártan tekintem. Tiszteletem...!

Biccentett, ferdén fejébe csapta a koronáját, és feldúltan távozott. Casanova, nyugtatgatni próbálván, egy bocsánatkérő pillantással követte barátját. TM-mel egymásra néztünk – a többiek a kávézó teraszán nem vettek észre semmit.

A csészéink mindazonáltal üresek voltak.